

pei mintha snittekből állnának össze. Az „*ő már ott áll előttem, / hirtelen, mint egy villanyoszlop*” (108.) metaforába majdhogynem beleütközünk az olvasás során. Dikciója mögött pedig a modern magyar költészet beható ismerete morajlik. A LEGNEHEZEBB zárlatának feszült lekerekítésében: „*A legnehezebb csendre, mintha / mindenki egyszerre aludt volna el*” (122.) mintha Dsida Jenő NAGYCSÜTÖRTÖK-e is benne volna. Gyakran szövi bele versbeszédébe (nála valahogy a beszéd mintha eleve vers lenne) a versírásnak mint folyamatnak a kérdéseit, problémáit. Egyik versének címe a JÓ cím, ebben megszemélyesíti a címet. AZ ELSŐ MONDATNAK ez a zárata: „*És el fogom mondani, / csak kell az a szó, kell egy mondat – / amit ha megtalálok, / tudom, meg majd magától.*” (151.) A BÁRKI LEHET pedig így kezdődik: „*Nem tetszik ez az első mondat, de akkor is – / beesteledik csendben és kezdődik előlről.*” (157.) Hát igen, hogyha valaki Bajtai Andrást keresi, akkor valamelyik versében előbb-utóbb megtalálja.

Arra a korábban említett mozzanatra, hogy az idegenség tapasztalata megideologizálatlan marad, és emiatt lesz zavarbaejtő, radikális, Krusovszky Dénes költészete az egyik legjobb bizonyíték. Akárcsak arra az olvasási eseményre, hogy Krusovszky versei (akárcsak Pollách és Sopotnik szövegei) nem közvetlenül az első olvasás után hatnak, hanem később. El kell telnie némi időnek, mire a lényegi radikalizmus átszivárog. Az elhagyatottság egzisztenciáját Krusovszky Dénes többarcú (rímtelen strofikus és prózai tördelésű) költészete egy-egy konvencionálisabb életképben mutatja meg: „*Mint amikor rájössz, hogy ez nem az / ott honod, és kaparászod az idegen tapétát, / körmöd mindig újabb réteget talál, de / akárhogy erőlködsz, a falig nem jutsz el.*” (17.) Illetve: „*Nincsen lift a házban, / úgy megszoktam, / éjszakánként még most / is hallom a hangját.*” (47.) Az otthontalanság tapasztalata valaki másnak az otthonában válik nyomasztóvá. A lift pedig olyankor hallatja a hangját, amikor valaki benne tartózkodik, vagy legalábbis hívja, várja; így áttételesen emberek jelenlétére emlékezik. Ezekben a képekben úgy van jelen az ember, hogy nincs ott, mintegy a hiány által érzékeljük létüket. Ebben Varga Zoltán Tamásra hasonlít, de Krusovszky mondattagolásai, szövegstrukturálásai különböző alárendeléseket hoznak létre ott, ahol Varga egyszerűen mellérendel. Krusovsz-

ky mondatai beragadnak és megmaradnak. Hol egy gomolygó szinesztézia: „*az étteremből kiszűrődő szintetizátorzene úgy nehezedett a parkra, akár a köd*” (169.), ahogyan egymásra szerkeszti a tájat és a zenét. Másutt zárt képben áll meg a befogadói idő: „*a felejtés, mint egy redőny, néha beragad*”. (126.) A „*mint egy kilincs, / meleg tenyérre vágyom*” (146.) a megfordítás gyönyörű példája, azzal, hogy antropomorfizálja az élettelen tárgyat, az egész pillanat hidegségét teszi emberivé. A „*felválni süteményt, eret, könyvet*” (152.) felsorolás a legkülönbözőbb minőségeket teszi egy vonalba. És itt van a következő elgondolkodtató szakasz: „*De hiába figyel az udvarról, / ne legyen ablak, a vers, / átlátszó ne legyen.*” (152.) Több egymásba nyíló síkból áll össze a kép. Hosszú időre az olvasóval marad, szinte figyeli, hogy mire jut vele.

Az EGÉSZRÉSZ verseinek zömére igaz Krusovszky kitétele: valóban nem átlátszóak. Ellenkezőleg. Rákérdeznek saját felületükre, megkaparják és felkarcolják ezt az üveget. A közérzet-költészet megalkotása helyett éppen a költészet közérzete izgatja őket, hogy a magyar költészettörténet hagyományai, illetve maga a nyelv mint poétikai anyag hogyan és merre alakítható.

Egy biztos az EGÉSZRÉSZ fiatal költőivel kapcsolatban: számolni kell velük.

Szegő János

EGY CSALÁDREGÉNY KEZDETE

*Oravecz Imre: Ondrok gödre
Jelenkor, Pécs, 2007. 448 oldal, 2800 Ft*

Olvasni nagy élmény, írni róla nehéz – számomra legalábbis nem tűnik egyszerű feladatnak fogást találni Oravecz Imre ONDROK GÖDRE című regényén. A történet beszippant, magával ragad – és mire föleszméltünk, már a végén járunk. A könyv ügyszólván olvastatja magát: afféle luxusregény. Nem kívánja meg a befogadótól, hogy különösebb erőfeszítéseket tegyen a történet értelmezése során, kényeztetni, kiszolgálja az olvasót – ám ezt nem lakáj-alázatossággal, szájbarágósan, hanem éppen el-

lenkezőleg: nagyvonalúan és előkelően. A regény az olvasó örömét keresi, kedvére akar tenni, akinek így nincs is más dolga, mint hagyni magát. Nem kell bonyolult epiztemológiai kérdésekkel küszködnie, valamilyen tekervényes történetzövésben kiigazodnia, a szereplők azonosításával és azonosíthatóságával fáradoznia, lélektani mélységekbe ereszkednie, megrendítő morális vagy társadalmi kérdésekkel szembeülnie. A regényben nincs csavar, nem keverednek egymásba az idősíkok, nem váltakozik az elbeszélői pozíció, és nem is bizonytalanodik el sem magában, sem pedig abban a világban, amit leír. Az elbeszélő autoritása pedig megkérdőjelezhetetlen: amit tudunk, azt csakis általa tudjuk. Ő jelöli ki, mit érdemes tudni az adott világról, és azt is, hogy mennyire. Klasszikus műfaj klasszikus eszközökkel. És klasszikus elegancia: pazar tablók előtt visszafogott drámaiság.

Ez a történet egyben van (az egység fogalmát azonban nem normatív, hanem pusztán leíró értelemben véve): elindul valahonnan, és megérkezik valahová, a szereplők jelleme nem túl bonyolult, de még hihetően egyszerű, mint ahogyan a motivációikat követő tetteik s a tetteikből kibontakozó élet. A regény egy hajdani életvilágnak és az „Árvai had” életének részletekbe menően pontos krónikája; egyes szám harmadik személyben, akkurátusan elmesélve. A narrátor ugyanis feltűnően jártas a paraszti élet minden vonatkozásában: érti a földművelés csínját-bínját, tisztában van az emberek közötti kapcsolatok és szokások mikéntjével, a tárgyi és természeti világgal, és kíváncsian érdeklődik az élet minden, mégoly apró-cseprő dolga iránt is. Arra vállalkozott, hogy elmesélje ennek a világnak a történetét. Ehhez Oravecz olyan elbeszélői pozíciót konstruált, mely tud mindent: ismeri az egész vidéket, az élet formáit az adott közösségen belül, a szereplők lelkét, sőt gondolatait – de ezt mégsem akarja mind feltétlenül megosztani velünk. Ezért nem bocsátkozik lélektani spekulációkba vagy magyarázatokba például annak kapcsán, hogy János vajon miért olyan rideg a gyerekeivel. Nem érdekli. Nem érez különösebb részvétet a terrorizált gyerek iránt, vagy különösebb el-lenszenvet a rigolyás apával szemben. Nem kezel pátosszal és megilletődöttséggel a tragédiát. Részletesen leírja például annak körülményeit, ahogyan idős János szélütést kap, s ennek következtében igen megalázó helyzetbe

kerül. Vagy az édesapa halála sem ad alkalmat különösebb megrendülésre. Ám az elbeszélő nem is teljesen közömbös: az élet és a világ egészéhez való viszonyában jelenik meg valamilyen szeretetféle, ami a történetmondás szintjén derűvé oldódik. S ebben a derűs távolságtartásban, de ugyanakkor mindentudásban a múltra irányuló nosztalgia a veszteség bölcs elfogadásává és a jövőre irányuló kíváncsisággá válik.

Miként lehet még megírni azt, ami már a régmúlté? Avagy mi maradhatott ki a HALÁSZÓEMBER-ből, miért kísérletezik Oravecz Imre ezúttal regénnyel, hogy abban is elmesélje azt a történetet, amely rejtett fonálként már jó ideje ott húzódik minden egyéb írása mögött? Az egykori és a mai Szajla, felszíni formái, életvilágának típusai s főként az emberek – úgy tűnik föl, a történetek kimeríthetetlen kincsébányájának bizonyul számára. Szinte monomániás következetességgel rugaszkodik neki újra meg újra, hogy minden apró részletében és gesztusában rekonstruáljon egy hajdani világot – már a HALÁSZÓEMBER sajátos formában írt versei is ezt célozták. Méghozzá egy tájnyelvi elemekkel vegyülő, hangsúlyozottan redukált, depoetizált és szentlens beszédmódban, mely költői élményanyagként kívánta igénybe venni a mindennapok legapróbb rezdülését is. A kötet epikus sodra ugyanakkor nem túl erős, és nem is elsősorban történet az, ami kirajzolódik az egymást követő életképszerű karcolatokból, hanem egyszerűen az idő múlásának regisztrálása. A regény az, ami végül kísérletet tesz arra, hogy történetté szervezze az események pusztá leírását: nekilát mintegy, és egy mederbe tereli az eladdig többé-kevésbé szét-tartó mozzanatokot.

Az ONDROK GÖDRE ugyanakkor tematikailag meglehetősen heterogén, és többféle olvasási lehetőséget is felkínál: „*a néhány oldalas fejezetekből (szám szerint: 57-ből) építkező szöveg feltűnően sok műfajból részesedik: történelmi, család-, fejlődés- vagy karrierregényként éppen úgy olvashatjuk, mint tradicionális szerelmi történetek kötegeként, az amerikai magyarok kívándorlásának oknyomozó, óhazabeli előtörténeteként, a közép-európai földművelés mikrohistoriai érdekeltsgű, poszt-geertziánus történelmi antropológiai leírásaként, újrifikcionalizált önéletírásként vagy klasszikus aparegényként...*” – írja Szilasi László. (ÓHAZA, *Élet és Irodalom*, 2007. július 20.) A család történetén keresztül ugyanis kibomlik Szajla

és Ondrok gödre mikrovilágának krónikája, melynek háttérben a nagybetűs történelem zajlik, ami olykor tolakodóan, olykor csak alig érezhetően jelenik meg a család mindennapi életében.

S így a regény sem akar többet, de kevesebbet sem, mint megjeleníteni egy hajdani életvilágot. Ez pedig csakis úgy lehetséges, hogy a narrátor szemlátomást eloldódott már az egykori, csupán a régiek emlékezetében élő Szajlától. Az egymás után sorakozó rövidebb fejezetek nyelvezetét is hasonló pátozmentesség és keresetlenség jellemzi, mint a HALÁSZÓEMBER-t, csak hogy éppen az epikus forma miatt közelebb is kerül az élőbeszéd dikciójához: mintha egy mesélőt hallgatnánk, aki ismeri a falu összes régi történetét. Ugyanakkor – vagy éppen ezért – a regényt belengi valamilyen takaréklángon tartott nosztalgia. Nem olyan erős, hogy kultúr- vagy korkritikai tendenciákat fedezhessünk föl benne. Egy nagy műgonddal megalkotott történetet olvasunk, mely a régmúltba vezet vissza, aprólékosan, nagy empátiával és tudással ábrázolja szereplőit és a korabeli világot, ám nem teszi azt mércévé a jelen számára. Pedig ez nem is lenne annyira meglepő Oravecz korábbi munkáinak fényében, melyeken olykor valóban eluralkodik valamilyen rosszkedv, és ez nem tesz jót a szövegek színvonalának sem. Ezt eléggé megsínylette például legutóbbi kötete, az EGY HEGY MEGY is, mert a benne szereplő „miniesszék” talán alkalmi jellegűeknek köszönhetően nemegyszer zsörtölődővé, panaszkodóvá romlottak. Az új regény témája, környezete és a kor, amelyben játszódik, kiváltképp alkalmas lett volna arra, hogy Oravecz rajta keresztül – a megkezdett tendenciát folytatva – erős kritikát gyakoroljon a modern világ felett. Hogy az egykori szajlai világot idillivé stilizálja, és szembeállítsa azzal a világgal, melyben lépten-nyomon a pusztulás jeleivel találkozunk. Azok után, ahogyan azt a kötetét zárta: „Isten veled, Darnó, Isten veled, Magyarország!”, ez korántsem tűnt valószínűtlennek.

Szerencsére azonban a regény rácáfolt a várakozásokra. Sem túlfeszült korkritikával nem találkozunk benne, sem ennek görcsös kerülgetésével. A mesélő mesél – és kedvét leli benne. Túlzás lenne ugyanakkor azt állítani, hogy egyáltalán ne jelenne meg a veszteség tapasztalata. Ez azonban immár nem az a veszteség,

amit a gyászmunka próbál meg újra és újra hiába feldolgozni, hanem inkább a vállalt, tudomásul vett veszteség – ahogyan az ember nem ragaszkodik többé görcsösen a múlt egy-egy darabjához, hanem történetet formálva belőle leválasztja a jelenről. A narrátor nem azért fordul a múlthoz, hogy beletemetkezzen, és belevetítse a jelenből hiányzó értékeket, hanem egyszerűen mert fontos számára, és mert nagy élvezettel mesél.

Egy helyen jelenik meg a múlt hangsúlyozottan értékvesztésként, s ez véleményem szerint a regény egyik leggyengébb része: a 24. fejezetben, az idős János látomásában a pusztulás képei jelennek meg. Dramaturgiaiilag is meglehetősen gyanús eljárással van dolgunk, hiszen az efféle csodás, álomlátós jelenetek betoldása csak akkor indokolt, ha maga a történet sodra hozza magával. Ez esetben nem erről van szó. Az álomjelenet sehogyan sem illeszkedik a különben józan, távolságtartó és olykor ironikus történetmeséléshez. Arról szól ugyanis ez az intermezzo, hogy az öregúr a JELENÉSEK KÖNYVÉ-t olvasva elszenderedik, s álmában a környék felé repülve mindenhol az emberi mulasztás és hanyagság következményeivel szembesül. Szörnyen megretten ettől, s attól, hogy nem csak a vidék pusztult le, de az emberek is eltűntek, mert „senki sem akar paraszt lenni. [...] Mindenki úr szeretne lenni”. (137.) Találhatunk még néhány sommásabb kijelentést: a siralmas látvány „nemtörődőmségről, rangszágról árulkodott, arról, hogy semmi számút, hogy nincs becsülete a földnek”. (136.) Ez ugyan a narrátor kommentárja, de az élmény az idős Jánosé – s számomra a jelenet egyértelműen azt sugallja, hogy itt bizony a jelenbeli állapotok villannak föl egy látomás erejéig a régmúltban: azaz korkritikával van dolgunk. A bibliai utalás, sőt egyenesen a Sátán és az angyal színleptetésé pedig erőltetettnek és kínosnak tűnik: erre nem lett volna semmi szükség, és az ilyen olcsó fogás nem méltó a regény színvonalához. Szerencsére, ha akad is példa még hasonlóra a regényben, akkor sem ennyire kirívó.

Megváltozott Oravecz idő- és történetkezelése is az előző kötethez képest, s ez abban is kifejeződik, ahogyan az egymást követő generációkról ír. A narrátor nosztalgiája nem laposodik a múlt megszépítésévé, és rokonszenve érezhetően a fiatalabb generációké, melyek

mernek változtatni és új vállalkozásokat kezdeményezni. Kedélye borúlátásról optimizmusra hangolódott, rosszkedvről örömmre. A regény voltaképpen három nemzedék történetét meséli el: az idős János még katona volt a szabadságharcban, s ez az élmény maradt élete nagy kalandja, amit szívesen mesélt az unokáknak is. A gazdaság irányítását ereje fogytával fiára bízta, aki azonban tapintatosan mindig kikérte tanácsát a nagyobb horderejű döntésekben. A fiatalabb János, ügyes, szorgalmas és vállalkozó szellemű gazda, aki lelkesen vág bele az újba, s nem riad vissza azoktól a technikai újításoktól sem, melyeknek a kezelését még maga sem ismeri. Az általa vásárolt cséplőgépben a falubeliek egy része például még az ördög művét gyanította, mint ahogyan más újításokkal is csak lassan barátkoztak meg. Jánosnak azonban minden jó tulajdonsága ellenére rettenetesen nehéz természete van, ami szemléletesen megmutatkozik abban, ahogyan szeretteivel, különösen gyerekeivel bánik. A felelősségét majdhogynem egyenrangú társként kezeli, és a fontos kérdéseket együtt vitatják meg. Lányait jóformán alig veszi emberszámba, hiszen azok úgyszólamint elkerülnek a háztól, és még hozományt is kell nekik adni.

Fiaival azonban szembetűnően ambivalens módon viselkedik: kezdetben nagyon jó apa, ajándékot vásárol, játszik a fiaival, tanítgatja őket – majd hirtelen és előzmények nélkül elfordul tőlük, és kifejezetten rideg és követelőző lesz velük, minden apró, gyermeki vétséget könyörtelenül megtorol, és már igen korán erejüket csaknem meghaladó fizikai munkára fogja őket. (János alakját Szilasi egyenesen „a magyar irodalom egyik legnagyobb szabású, legösszetettebb és legtökéletesebb apafigurájaként” jellemzi.) Nagyon finoman járja körül a regény ezt a János jellemében megmutató kettőséget, anélkül, hogy tudálékos pszichologizálásba bocsátkozna. Terrorként jellemzi ugyan az apa magatartását fiaival s főleg a legidősebbel szemben: „István már-már úgy érezte, apja gyűlöli, üldözi őt. Ez így nem volt igaz, mint ahogy az sem kizárólag ellenséges érzelmeket táplált iránta. Még mindig szerette, bár nem értette nemzójét.” (92.) De míg a leírás szintjén alaposan körbejárja ezt a jelenséget, nem keres hozzá magyarázatot, esetleg csak utalásszerűen felvillan egy értelmezési lehetőséget. János például határozottan elutasítja, hogy a tehetséges fiú to-

vább tanuljon, mert „legyen az, ami az apja volt, meg a nagyapja, meg a nagyapjának az apja. Ez a világ rendje, nem pedig holmi továbbtanulgatás, városban szédelgés, hogy dologtalan vigéc, mihaszna naplopó, a paraszt vévét szívó pióca, kikent-kifent kurafi legyek belőle...” (161.) Ami azért is különös, mert ezzel éppen a generációk közötti kontinuitás bomlik meg; az időnek az a rendje, amit a narrátor is magától értetődőnek tekint. Idős János ugyanis ereje fogytán átadta az irányítást a fiának, s megbízott döntéseiben. Jellemző, ahogyan azt kommentálta, hogy fia az ökrököt, amelyekkel addig a földet művelték, lovakra akarja lecserélni: „Te tudod, fiam. Változnak az idők, haladni kell a korrallal. Én biztos nem tanulom ki a lovat, én már öreg vagyok a tanulásához. De azt jól teszed, hogy ökröt is hagysz, mert nincsen annak párja.” (31.) János tehát amennyire merész és újító azokban a döntésekben, melyek az ő terveit érintik, éppannyira gyanakvóvá és beszűkültté válik akkor, amikor mások, akár csak a saját gyerekei ügyéről van szó. Nem hagyja őket a maguk lábára állni, István és felesége kénytelenek az ő utasításai szerint élni és azzal megelégedni, amit ő juttat nekik a gazdaság hasznából – ez pedig igen kevés. A fiatalok végül arra adják a fejüket, hogy Amerikában keressenek boldogulási lehetőséget.

Igen nagy lépték jelenik meg tehát a történetben: az eldugott és világtól elzárt falutól az Újvilágig tágul a regény horizontja. Istvánék arra mentek, ahol a jövőbeli boldogulást sejtették: az új világ az övék. Ha nagyon le akarjuk egyszerűsíteni a konfliktust, akkor azt mondhatjuk, hogy lám, az új végül felülkerekedett a régien, a fiú az atyján – hiszen „változnak az idők, haladni kell a korrallal”. Világos, hogy a fiatalok számára nem maradt más út, mint belevágni az ismeretlenbe, ez azonban korántsem jelent egyértelműen erkölcsi győzelmet is – nincs állásfoglalás, csak elbeszélés. S úgy vélem, itt ismét csak az a visszafogottság és távolságtartás érhető tetten, ami a narrátor részéről már János jellemzése során is megmutatkozott: leír egy jelenséget, de nem ítélkezik, nem vádol, és nem bocsátkozik bele magyarázatokba vagy a következmények latolgatásába. Igen szemléletes például az utolsó fejezetben annak az ábrázolása, hogyan is kerekedett fel „a magyar, a román, a szlovák, a szász, a horvát, a rutén. Fogta magát, és olyat csinált, amit ezer évig egyszer sem. Ellökte magától az eke szarvát, oda-

hagyta faluját, tanyáját, jóságát, házát, nyomorúságát, küszködését, a legtöbb a családját is. *Lerázott magáról mindent, és hátat fordított addigi életének, ősi mesterségének, és futott, szaladt, mint aki megégett, menekült, mint akit kergetnek*". (383.)

A regény életképszerű jelenetekből áll, melyek azonban szervesen egymásra épülnek, nagyon erős sodrást létrehozva. Így a történet úgyszólván kettős természetű, mert az egyes fejezetek novellaként is olvashatók, hiszen némelyiknek különösen sűrített és feszes szerkezete van, csattanóval a végén. Talán az egyik legjellemzőbb az, ahogyan a fiatal István meglátja anyját mosdás közben. A novellaszerű történet messziről indul, röviden vázolja azokat a körülményeket, melyek egyáltalán lehetővé tették ennek a találkozásnak a létrejöttét. A narrátor a félálomban fekvő István gondolatait követve el is kalandozik valahová messzire: vajon mi lehet az ablakon túl, a sötét éjszakában, ki merne-e nézni az ablakon. „*Bár felöltött benne, ha ő valami ijesztőt látna, attól félne.*” (155.) Aztán kimegy az álom a gyermek szeméből, és meglátja a tisztálkodó anyát – s hirtelen ő válik hihetetlenül ijesztővé számára, pontosabban a leplezetlenül elé táruló női genitália. Nem a csupán elképzelt kinti világtól lett verejtékes a homloka, és kezdett el remegni, hanem ez az ijesztő éjszaka hirtelen ott jelent meg, ahol a legkevésbé sem várta volna: az erotikus kíváncsisággal szemlélt és gyermeki otthonossággal szeretett női testen. Egyébként is jellemző a regényre az erotikum prűderiától mentes, technikai jellegű leírása, mely akkor sem válik pornográfiává, ha történetesen a fiatal házask szeretkezését meséli el a narrátor, és mindeközben minden testrészről mindent megtudunk. Szenvedélyes tárgyyszerűség s ennek következtében önkorlátozó sűrítettség jellemzi ezeket a novellaszerű írásokat, melyek szívesen időznek el a részleteknél, ám ez sohasem válik öncélúvá.

Egyszóval: az egyes fejezetek külön-külön is megállják a helyüket, ám egymás után fűzve valóban olyan életvilágot idéznek meg, mely magával ragadja s közben kényezteti az olvasót. Hogy néha jobb lenne – már csak a nagyobb élvezet kedvéért is –, ha mégse lenne olyan jó? Ha mégis tenni kéne egy kis, akár csak affektált erőfeszítést is az értelmezés során? Ha a narrátor nem venné le a vállunkról a történet felfejtésének minden fáradságát?

Talán, mégis. Ez azonban mit sem von le a regény érdemeiből, amit Károlyi Csaba (EX LIBRIS, *Élet és Irodalom*, 2007. október 26.) és Szilasi László véleményével egybehangzóan magam is a tavalyi év egyik legkiemelkedőbb írói teljesítményének tartok. Azt a nézetüket azonban nem osztom, hogy Oravecz pályája ebben a regényben érne csúcspontjára. Azt sem, hogy egész életművével erre a regényre készülődött volna. A Héj, az 1972. SZEPTEMBER vagy a fentebb már említett HALÁSZÓEMBER például maguk is új utakkal, megszólalási formákkal kísérletező alkotások, és szerintem méltatlanul bannánk velük, ha az ONDROK GÖDRÉ-hez viszonyítva az írói fejlődés kezdetlegesebb, „készülődős” stádiumaiként kezelnénk őket. Más műfaj, más nyelv, más regiszter. Magam inkább úgy gondolom, hogy egy több beszédmódban is értékes alkotásokat létrehozni képes íróval van dolgunk, és Oravecz pályáját éppen ez a sokszínűség teszi olyan nagyon izgalmassá.

Deczki Sarolta

A NÉGY ELEM

Farkas Péter: *Nyolc perc*
Magvető, 2007. 111 oldal, 1990 Ft

Vajat nem szoktunk kézzel csipkedni és bálnulni. A NYOLC PERC-nek már az első másodpercében, az első mondatnál, amelyben ez áll, túlpördülünk egy határvonalon, és végig *amott* leszünk, *túl*, különös létállapotban, mely mindazonáltal valahonnét ismerős.

Végig az öregség utolsó stációjáról van szó, melyből a halálba történik majd átlépés. Nem történetmondás formájában, hanem állapotrajzokkal, mozaiktechnikával ábrázolja Farkas Péter az aggkor fiziológiai és metafizikai dimenzióját. Itt már nincsenek történetek – sem kis, sem nagy elbeszélések –, csak történések, és az „én” határai is foszladoznak; az elme másvalamire lát rá. Az egészséges emberek aktivitizmusát gyakran zavarja az aggok *elfordulása*, amit nem tudunk mire vélni. Miért ilyen érdektelenek? Hová fordulnak? Mit néznek? Farkas Péter éppen ebben az elfordulásban találta meg az *irodalmi fogást* ezen a nehéz témán.